

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio tertia. Quando & quomodo data est animæ Christi hæc gratia
habitualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

men secundum modum essendi, & ex parte subiecti A dicant gratiam Christi esse alterius rationis & essentia. Sed hoc existimo tantum ad quandam loquendi modum pertinere, qui non admodum mihi placet, quia in ipsa Christi gratia reuera nihil est specie differens a gratia nostra: solum est in illa singularis coniunctio ad Verbum, & ad gratiam vnionis, ad quam ordinata est, ex qua coniunctione habet, vt aliquos effectus possit efficere, quos non potest priuata gratia aliorum hominum. Sed hæc omnia nullam in illa indicant differentiam specificam, sed solum habitudines quasdam pertinentes ad moralem dignitatē. Quis enim dicat, humanitatem Christi & aliorum hominum secundum se esse eiusdem speciei, quatenus vero sit in hoc, vel illo supposito differre specie, quia humanitas Christi habet dignitatem quādam, vel quia potest esse principium aliorum effectuum, quos alij homines efficere non possunt? Sed cum de re constet, de modo loquendi non admodum laboro.

SECTIO III.

Quando & quomodo data sit anima Christi hæc gratia habitualis.

DICO primo. Hæc gratia data est Christi animæ simul tempore cum ipsa gratia vnionis. Hæc est communis Scholasticorum sententia, qui non solum hoc docent, sed etiam ab illo instanti habuisse omnem gratiam habitualement, omnemque intensiōnem eius, quam perpetuo erat habitura, absque vlllo illius augmento, vel mutatione. Et hoc sensu intelligitur conclusio posita, & asseritur a D. Thoma infra, art. 12. & 13. & q. 34. art. 1. & 4. & in 3. d. 13. q. 1. art. 2. quæstione. 12. Vbi reliqui Doctores consentiunt, & colligitur ex verbis Isai. 11. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini. In eodem ergo momento, quo beata Virgo floruit (vt ita dicam) concipiendo Filium, requieuit super eum Spiritus Domini: frequentius enim Sancti, per virgam, virginem, per florem autem, Christum intelligunt, vt seq. tomo, disp. 1. sect. 1. videbimus. Et licet alij, vt ibidem dicam, virgam illam florentem, Christum esse declarent, idem potest fere argumentum sumi, quia sicut a principio conceptionis Christus fuit virga florens diuinitate, ita a principio habuit inhabitantem Spiritum sanctum per dona gratiæ. De quo mysterio multi etiam interpretantur, præsertim iuxta Hæbraicam veritatem, illud Psalm. 129. Ex vtero ante luciferum genui te; nam licet exponantur hæc verba de æterna generatione, tamen de humana exponit etiam Augustinus ibi, & Tertullianus lib. 5. contra Marcionem, ca. 9. & multi recentiores, præsertim Flamin. Eugub. Iansenius, Vatablus, qui ita vertit. Tibi est ros generationis tuæ, in summo decore & sanctitate ex vtero aurora, & ita exponit in Commentario, Gratia ille, que tibi dabitur a Patre, dum carnem assumes, obuenient tibi iam inde ab vtero. Et idem redit, quod ait Eugubinus; Ex vtero, ex aurora tibi ros natiuitatis tuæ; vbi per rorem significari ait abundantiam gratiæ, iuxta phrasim Scripturæ, Dei tibi Deus de rore celi, &c. Erit ergo sensus; ab vtero matris celestis rore gratiæ perfusus est; cui consonat illud Luc. 1. Quod ex te nascitur sanctum, vocabitur filius Dei: Sicut ergo a primo conceptionis instanti fuit Dei filius, ita & sanctus, ac plene & omni perfectione sanctus, non solum per gratiam vnionis, sed etiam per habitualement; nam ex hoc habere debuit gloriam & gratiam, qualis decebat vnigenitum a Patre, quod latius confirmabimus infra, agentes de scientia beata anima Christi.

Ratio vero est, quia hæc gratia data est Christo ratione vnionis personalis, vt dictum est, & iterum statim dicitur, ergo habuit illam simul cum ipsa vnione. Quam rationem insinuare videtur Damasc.

Fr. Suarez, Tom. 1.

lib. 3. de fid. cap. 22. cum ait, eos qui dicunt vere in gratia profecisse Christum, non exilimare vnionem esse factam a principio conceptionis, quod videtur fuisse ex Athanasio serm. 4. contra Arian. a medio. Et colligi etiam potest ex August. 15. de Trinit. cap. 26. Secundo ostendimus infra, animam Christi ab instanti suæ creationis esse beatam, vnde necessario fit, ab eodem instanti habuisse gratiam consummatam. Tertio, quia Christi animæ omnis gratiæ perfectio tribuenda est, magna autem perfectio est, habere a principio totam gratiam. Contra hanc vero conclusionem hoc sensu expolitam, obijci potest locus ille Luc. 2. Puer autem crescebat etate, sapientia, & gratia. Sed hunc locum exponit D. Thom. infra artic. 12. ad 3. vbi aliquid addemus.

Dico secundo. Quamquam hæc gratia simul tempore fuerit cum gratia vnionis, ordine tamen naturæ fuit posterior, ad modum proprietatis connaturalis, quasi resultantis ab illa. Hæc conclusio partim in superioribus probata est disp. 10. sect. 2. vbi ostendimus gratiam habitualement non antecessisse ordine naturæ gratiam vnionis: quod vero subsequuta sit, affirmat supra D. Thom. quem Caiet. & alij Thomistæ sequuntur, & Soto in. 4. d. 19. q. 1. art. 2. Tenet etiam Alex. Alenf. 3. p. q. 8. memb. 3. art. 4. §. vlt. Et colligi potest ex Concil. Francoford. epist. ad Episc. Hispan. col. 7. vbi tractans locum illum Psalm. 44. Propterea vnixit te Deus Deus tuus. Differentiam constituit inter nos & Christum, quod nos per gratiam, ille vero vnctus est per naturam, quia in illo plene fuit diuinitas. Nec videtur solum loqui de vnctione quæ formaliter est ab ipsa diuinitate, nam paulo antea illam vnctionem explicauerat per dona creatæ. Præterea probari hoc solet ex Aug. in Enchir. ca. 40. & 41. vbi dicit, gratiam quodammodo factam esse Christo naturalem ratione vnionis: quæ verba de gratia habituali intelligit D. Thom. infra art. 13. ad 2. & satis congrue, quia licet exponi possent de gratia vnionis, tamen ipse August. videtur distinguere hanc gratiam ab ipsa susceptione humanæ naturæ, ratione cuius illa gratia facta est naturalis. Sicut esse impeccabilem naturale est Christo ratione vnionis, vt ibidem dicit, cum tamen esse impeccabilem, aliud donum includat distinctum ab vnione. Tertio, idem sensus Cyril. loco supra citato Isai. 11. cum dixit, Christum habuisse hæc charismata Spiritus sancti, non admodum aliorum hominum, quasi aduentitia, sed vt sua & propria. Et li. 1. in Ioan. cap. 17. eodem sensu dixit, alios sanctos, non sua, sed superiori virtute signa & miracula effecisse: Christum vero, vt virtutum omnium dominum: & eadem ratio est de gratia habituali. Quarto, Basilii in id Psalm. 44. Propterea vnixit te Deus vltio latitia. Intelligens per hoc oleum Spiritum sanctum, quatenus spirituale gaudium confert, & consequenter cetera dona, & virtutes, quæ gaudium illud secum afferunt, differentiam constituit inter Christum & alios homines, quod alij labore & exercitatione hæc assequuntur, Christo autem naturalis est ad boni prosecutionem proprietatis, & ad iniquitatis fugam perquam familiaris alienatio.

Quinto, similia verba habet Dionysius Alexandrinus in supra citata epistola contra Paulum Samosat. Sexto est optimus locus apud Damascenum lib. 3. cap. 22. vbi ait hæreticos tribuentes Christo verum augmentum in gratia & cognitione, non agnoscere in ipso veram hypostaticam vnionem. Nam, si vere (inquit) vnita est Verbo Dei caro, quomodo non perfecte data est omni sapientia & gratia? Quem locum latius tractabimus infra de Christi scientia disputantes. Vbi etiam expendemus locum Ioan. 1. quo confirmari solet hæc veritas. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a Patre &c. de quo legi potest Tolet. ibi. annotat. 47. Cano. lib. 12. de locis, cap. 14. D. Thomas etiam infra artic. 13. in arg. Sed contra, adducit illud Isai. 42. Suscipiam eum, Dedi spiritum meum Isai. 42.

Hh 3

super

D. Thom.
Gratia habitualis prioris naturæ, quæ gratia vnionis.

D. Thom.
Caietan.
Soto.
Alenf.
Concilium
Francof.
Psalm. 44.

August.

D. Thom.

Cyillus.

Basilii.

Dionys.
Alexand.

Ioan. 1.

Isai. 42.

Rom. 3.

Bonau.
Richard.
DurandGratia ha-
bitualis con-
naturalis
Christo, quo
sensu.

*super eum. Cui simile est illud Isai. 11. Flos de radice eius
ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini. His e-
nim & similibus locutionibus significari videtur,
hæc dona manasse ex susceptione humanitatis, &
Christum habere hanc gratiam, quia est vnigenitus;
sicut etiam Ioan. 3. dicitur. Pater diligit Filium, & o-
mnia dedit in manu eius. Vltimo probatur ratione, ex
eisdem locis desumpta: nam cum per vnionem na-
tura humana sit effecta natura Filij Dei, hoc titulo
illi debetur maxima perfectio & participatio opti-
morum donorum Dei, qualia sunt gratia & gloria.
Item debetur illi optimæ operationes, proportiona-
tæ diuinæ personæ subsistendi, ergo & accommoda-
tæ facultates, seu principia operandi: hæc ergo om-
nia data sunt ratione vnionis, & consequenter or-
dine naturæ sunt posteriora quam illa.*

*Et hinc colligitur, hanc gratiam habitualement posse
dici connaturalem Christo, quamuis in modo lo-
quendi contradicere videantur Bonau. in 3. d. 4. art.
2. q. 3. Ricardus artic. 3. q. 2. Durandus q. 3. quia illa
gratia simpliciter est supernaturalis humanitati, &
libere illi datur, supposita vnione. Sed in re non dis-
sentiant, vt iam explicabo. Dubitari enim hic po-
test, an gratia habitualis sit in omni rigore proprie-
tas resiliens phyice, & effectiue ex vnione. Quidam
enim ita putant esse intelligendam conclusionem po-
sitam, quia alias non esset vera proprietas, sed no-
mine tantum. Nec refert, quod non sequatur ex na-
tura specifica vel indiuidua Christi hominis: satis
namq; est, quod sequatur ex vnione seu subsistentia.
Nam etiam illa vnio habet suam propriam & essen-
tialem rationem, ad quam potest aliqua proprietas
consequi. Hæc opinio solet tribui Caietano hic art.
12. & alijs Thomistis. Sed apud eos, nec expressam,
nec satis insinuatam inuenio. Sed si attente legan-
tur, contrarium potius docent, & eodem sensu Bo-
nau. Ricardus & Durandus negant, gratiam ha-
bitualement esse proprietatem Christi naturalem.*

*Dicendum ergo tertio est, gratiam habitualement
non manare à Verbo, aut ab vnione hypostatica,
phyica dimanatione, aut per aliquam veram effi-
cientiam, sed immediate dari à Deo per suam vo-
luntatem, & potentiam.*

*De hac assertionem in proprijs terminis pauca apud
antiquos Theologos reperientur, eam tamen satis
significat D. Thom. hac q. art. 13. vbi ait, actionem in-
carnationis attribui Filio, actionem vero gratiæ Chris-
ti attribui Spiritui sancto: sentit ergo fieri actionem
omnino distincta, & non manare ex alia. Eandem sen-
tentiam docent omnes recentiores, quæ apud me est
certissima, eamq; in hunc modum ostendo. Duobus
enim modis intelligi potest hæc dimanatio. Primo,
vt hæc gratia manet ab vnione hypostatica ratione
illius modi creati, quem in humanitate ponit. Secun-
do, vt proxime manet à subsistentia increata Verbi
humanitati vnita. Omitto alios modos, qui excogi-
tari possunt, scilicet, vt ab utroq; simul, vel à toto co-
posito. Deo homine, vel à diuinitate in humanitate
fluere immediate. Hi namq; modi sunt prorsus im-
probabiles; & quibus rationibus impugnabimus
singula ex prioribus membris, sufficienter etiã falsa
esse cætera constabit. Quia totum compositum non
est per se primo operatiuum, sed ratione alicuius prin-
cipij agendi: & humanitas in hoc composito non est
principium à quo possit gratia manare, nec vt à to-
tali, nec vt à principio partiali. Et, sicut modus vnio-
nis aut subsistentia Verbi non possunt esse principij
proximè totale huius emanationis, vt probabimus,
ita nullam prorsus efficientiam habere possunt, vt
eodem rationes ostendent. Diuinitas autem, sicut non
est immediate vnita humanitati, sed ratione subsi-
stentiæ Verbi, ita non est principium à quo possit ali-
qua proprietas in humanitate naturaliter dimanare.
Alias & diuinitas aliquid ad extra naturaliter age-
ret, & merito censeri posset, ex diuinitate & humani-*

*tate conflata vna natura, quandoquidē proprietates
vnus alteri naturaliter communicari dicuntur
ex vi talis vnionis. Nam tunc subiectum proprium
talium proprietatum nec esset sola humanitas, nec so-
la diuinitas, sed id quod ex utraque resultaret, & il-
lud idem esset adæquatum principium operationū
procedentium ab illis proprietatibus: non possumus
autem nos melius vnitate naturæ, quam ex
vnitate proprietatum & operationum colligere,
quia natura est radicale principium operandi.*

*Probatur ergo prior pars de modo vnionis, primo,
quia ille modus natura sua non est actiue, nec
principium efficiendi aliquid magis quam modus
subsistentiæ, & alij similes, sed solum formaliter co-
iungit humanitatem Verbo, & ad hoc solum natura
sua insitit? est, & in hoc quasi absoluitur virtus ei?.* *Verbum phy-
sicum manet
semanet
nequit.*
*Secundo, quia illa vnio non se habet ad modum actus
primi respectu alicuius actionis vitalis: nulla est e-
nim, quæ ab illa vnione phyice ac per se procedat, vt
à formali principio agendi: ergo neq; habitus infu-
si, qui sunt proxima principia actionum vitalium su-
pernaturalium procedunt ab illa vnione: ergo neq;
gratia sanctificans, quæ comparatur ad illos actus vt
forma ad proprietates, & est veluti radicale princi-
pium illorum actuum. Tertio ille modus vnionis &
gratia sanctificans sunt res omnino diuersorum or-
dinum, nec per se vna ordinatur ad aliam phyice lo-
quendo: nulla ergo probabili ratione fingi potest illa
resultantia inter illas. Quarto ex probationibus al-
terius partis hæc fiet euidentior: nam, cum illa vnio
tota sit, vt subsistentia Verbi communicetur huma-
nitati, si ex subsistentia ipsa non resultat gratia ha-
bitualis, multo minus resultare potest ex illo modo
vnionis. Maxime quia, si humanitati vnite debetur
gratia habitualis ex aliqua congruēti proportionem,
id potius est ratione ipsius Verbi, quam ratione mo-
di vnionis.*

*Secundo probatur altera pars de subsistentia in-
creata Verbi. Primo ex illo principio supra demon-
strato, quod subsistentia illa vt est propria Verbi, &
relatiua, nō est actiua propria aliqua efficientia, alias
Verbum diuinum per suam proprietatem increa-
tam haberet aliquam efficientiam ad extra, quæ non
esset communis cæteris personis: de qua re multa
dixi superius disp. 4. sect. 4. Secundo, quia duobus
modis intelligi posset hæc resultantia gratiæ à sub-
sistentia Verbi, primo, absque aliquo alio concursu
libero diuinæ voluntatis: secundo, per modum prin-
cipij proximi indigentis concursu voluntatis, vt ex
hac parte effectus ille sit communis alijs personis,
& in se absolute liber. Prior modus est omnino fal-
sus, & ex illo sequuntur duo illa incommoda insin-
uata, quod ille effectus gratiæ habitualis, illaq; re-
sultantia non est immediate à Deo vt Deus est, ne-
que à Patre & Spiritu sancto, quia non est à volunta-
te diuina, vt est ad extra operatiua per omnipoten-
tiam essentialem, sed à sola subsistentia increata filij
Dei vt sic. Consequens autem est manifestus error.
Item sequitur, facta incarnatione, non esse liberum
Verbo, aut Deo & cæteris personis, communicare
gratiam sanctificantem humanitati assumptæ, sed
necessario proficere, & communicari, prorsus inde-
pendenter à voluntate diuina: quia dicitur ille effe-
ctus ab illa vt sic non proficere: actio autem non est
libera, nisi quatenus à voluntate proficit. Ex quo
ulterius sequitur, supposita incarnatione non po-
tuisse Deum impedire, quin gratia sanctificans à sub-
sistentia Verbi in humanitatem proficeret. Quæ om-
nia sunt plane absurda. Secundus modus non est
adeo erroneus, tamen, præter hoc quod tribuit rela-
tioni filij aliquā efficientiam, quam non tribuit alijs
relationibus diuinis, errat præterea quia personali-
tati vt sic, tribuit vim agendi tanquam principio
formali, quod est contra rationem personalitatis,
& tam in creatis, quam in diuinis falsum inuenitur.*

Præterea

Præterea eadem ratione posset relatio diuina esse principium proximum creandi, & in Christo posset esse principium, saltem radicale actionum humanitatis Christi, maxime supernaturalium, quod superius satis est impugnatum. Sequela vero patet, quia id, quod est principium à quo resultat principium proximum operationis, est principium radicale & principale earundem operationum, ut inductione ostendi potest, præsertim in operibus vitæ. Denique efficere per modum principij proximi, & eū dependentia ab influxu superioris causæ, imperfectionem inuoluit, estq; proprium creaturæ, nam ille est modus operandi causæ secundæ, quæ operatur cum dependentia à primâ: non potest igitur hic efficientiæ modus tribui relationi vel substantiæ diuinæ: ergo si substantia Verbi esset principium actuum à quo proxime dimanaret gratia, cum illa substantia sit res infinite perfecta, non haberet dependentiam in ea efficientia ab alio influxu vel concursu Dei.

Tercio probatur vtrique pars simul, videlicet non manare physice gratiam habitualement à gratia vniōis, siue sit sermo de modo vniōis, siue de substantia Verbi, siue de vtroque. Primo, quia hæc duæ gratiæ sunt omnino diuersorum ordinum, nec est cur vna ab altera physice profluat. Secundo, per gratiam vniōis communicatur diuina persona ad substantiam: per gratiam habitualement communicatur diuina natura participatione quadam: nulla est ergo cōnexio physica inter has gratias, ut vna ab alia physice profluat. Tercio si esset hic naturalis resultantia, dimanaret gratia habitualis ab vniōe in aliquo certo ac determinato gradu, quia naturalis actio vel quasi actio seu emanatio ad vnum aliquod tendit. Imo, quia natura non impeditur agere quantum potest, ex gratia vniōis non impeditur profluere gratia habitualis quanta est possibilis: & cum hæc non habeat certum & determinatum gradum (ut suppono) manaret infinita: hoc autem est impossibile ut infra dicam. Unde sit, ut gratia habitualis determinata sit in Christo ad certum gradum, non ex natura rei, sed ex ordine diuinæ sapientiæ & voluntatis: ergo signū est, totam illam gratiam non manare physice & per resultantiam ab vniōe, sed à Deo speciali ac libera actione conferri.

Dices, Cur ergo appellatur hæc gratia connaturalis Christo, & proprietates consequens vniōem, si nō resultat ab illa, sed necessaria est noua Dei actio libera ab actione incarnationis distincta, per quam hæc gratia conferatur. Et confirmatur, nā operatio consequitur esse: sed per vniōem communicatur humanitati diuinum esse: ergo ex illo resultat in humanitate diuina operatio: ergo & habitualis gratia, quæ est talis operationis principium. Respondetur etiam in naturalibus accidere, aliqua esse accidentia connaturalia ab extrinseco agente iuxta naturæ debitum collata; & non ab intrinseco principio actiue manantia; sic multi opinantur de quantitate respectu materiæ primæ, de motu circulari respectu cōli, & de speciebus infusis angelorum. Sic ergo in presenti dicimus vocari gratiam connaturalem proprietatem Christi Dei hominis, quia ex dignitate talis personæ debita est, debito quodam proportionis connaturalis; ratione cuius præternaturale ac prodigiosum esset, vnam actionem ab altera separare, & naturam humanam sine ornamentis gratiæ Verbo coniungere. Quomodo dici etiam potest, corporis pulchritudinem, optimamq; dispositionem fuisse Christo debitam & connaturalem ratione vniōis, ita ut miraculum fuerit carere corporis immortalitate & gloria, quamvis hæc corporis proprietates non manent ab vniōe per physicam resultantiam, sed debeantur solum debito proportionis. Et hoc solum etiam suadet supra posita confirmatio, quod ratione diuini esse personas debeantur Christo hæc dona, nō vero quod ab illo physice manent,

A quia loquendo physice, operationes, & principia earum, non consequuntur personam, sed naturam: humanitati autem per hæc vniōem communicatum est tantum esse personale, non essentiale diuinæ naturæ; & ideo non sunt physice consecutæ operationes diuinæ vel gratia aut virtutes diuinæ, sed tantum prædicto modo. De quo plura dicemus inferius disput. 49. circa quæst. 23. explicando, quomodo Christus ut homo sit filius Dei naturalis.

Sed quæret aliquis, an, sicut gratia habitualis est Christo connaturalis per modum proprietatis debite, ita & conuerso ipsi gratiæ habituali sit Christus connaturalis subiectum, quod per se primo & ut maxime proportionatum respiciat, ad eū modum quo calor est in igne tanquam in subiecto maxime connaturali, & lux in sole. Quidam enim existimant, habere gratiam ad Christum huiusmodi habitudinē. Primo quia in solo Christo habet & habere potest omnem modum suæ perfectionis tam in essendo, quam in operando, vel causando: in eo enim habet quādam infinitatem in esse gratiæ, quam in alijs habere non potest. In eo disponit subiectum, cui proxime inheret ad summam cum Deo vniōem, quā gratia maxime intendit efficere, & in nullo subiecto ita potest illam perficere. In eodemq; est principium perfecti meriti & satisfactionis, quod in alijs subiectis habere non potest. Secundo, quia illæ duæ habitudines videntur conuerti, scilicet, quod accidens aliquod sit proprium alicuius subiecti, & quod accidenti sit tale subiectum maxime proportionatum. Tercio, & melius, quia gratia est quædam participatio diuinæ naturæ: ergo in nullo subiecto ita proportionato & proprio esse potest sicut in diuina persona: & quia in illa proxime & secundum se esse non potest, tamen saltem erit propriissime in illa ut subsistente in assumpta natura: & huiusmodi subiectum est Christus.

Sed, quamuis hæc quæstio parui momenti sit, quia in verbis potius, quam in re aliqua consistere videtur, nihilominus dicendum est, gratiam secundum habitudinē sibi intrinsecam, connaturalem, ac physicam (ut sic dicam) non respicere Christum ut subiectum proprium & connaturale, tamen secundum quendam respectum quasi obediētiā esse in illo tanquam in subiecto sibi conuenientissimo, & in quo maxime perfici potest, & perfectionem suam ostendere ac communicare. Ut hoc breuiter declararem, suppono, Christum hoc loco non considerari ratione soli humanitatis vel animæ, ut est creatura quædam spiritalis, sic enim non est aptius gratiæ subiectum, quam Angeli, vel quam alij homines, ut per se constat. Consideratur ergo ut Deus homo, & ratione diuinæ personæ inquiritur, an gratia respiciat ipsum ut subiectum maxime proportionatum. Secundo est considerandum, quod, sicut natura & gratia sunt ordinum diuersorum, ita etiā gratia habitualis, & gratia vniōis: & sicut natura est in ordine inferiori & gratia in superiori; ita etiam gratia vniōis est in ordine longe excellentiori, quam gratia habitualis: imo ex ea parte, quia gratia vniōis includit intrinsece & formaliter personam diuinam; magis superat omnem gratiā creatam, quam omnis gratia creata superet naturam; quia est inter illa longe maior distantia: est enim alia inter ens per essentiam & ens per participationem: hæc vero inter duo entia per participationem.

Ex his vero inferitur & probatur prior pars sententiæ propositæ: natura enim non potest dicere connaturalem habitudinem ad gratiā propter improprietatem & distantiam diuersorum ordinum: ergo nec gratia habitualis, quæcunque illa sit, potest dicere habitudinē intrinsecam & connaturalem ad gratiam vniōis, ita ut ex natura sua petat coniunctionem & vniōem ad illam, quia est inter eas maior distantia & improprio: ergo non potest gratia

H h 4 dice.

dicere habitudinem intrinsecam & connaturalem A ad Christum ut Deum hominem, qui essentialiter includit gratiam vnionis, seu per illam constituitur, vel potius (ut sic dicam) ipse est maxima excellentia, & supremus ordo gratiae vnionis. Confirmatur ac declaratur, nam sicut perfectiones, quae naturae communicantur per gratiam habituales, sunt supra vires connaturales eius, & attollunt illam ad superiorem ordinem, ita perfectiones, quae communicantur gratiae habituali per coniunctionem ad gratiam vnionis, sunt supra vires connaturales gratiae creatae, pertinentque ad alium supremum ordinem: ergo, sicut propter eam causam naturae non debetur perfectio gratiae, nec coniunctio cum illa, ita nec gratiae creaturae ex propria sua ratione debetur coniunctio ad vnionem hypostaticam: ergo nec debetur subiectum, quod sit Deus homo: ergo non respicit hoc subiectum tanquam sibi proprium & connaturale. Confirmatur, nam si Verbum relinqueret humanitatem, eamque in propria persona conseruaret cum omnibus donis gratiae creatae, quae illi inhaerent, aut si à principio ita ornasset illam animam absque hypostatica vnione, fecisset quidem singularem gratiam illi animae, tamen absolute nihil fecisset contra vel praeter naturam ipsius gratiae habitualis: nec illud fuisset miraculosum in ordine gratiae sanctificantis, quia ex natura sua potest in infinitum intendi in quouis subiecto capaci. Vnde, quod Deus suo arbitrio det gratiam in quacunque intentione personae creatae, non est praeter naturam ipsius gratiae: habet enim etiam ipsa gratia naturam suam & essentiam, secundum quam considerari potest, quid illi debitum sit, quidve supra connaturale debitum eius. Atque hinc cõfici potest vltima ratio & confirmatio: nam gratia ut est quaedam qualitas realis ac physica: licet ordinis diuini sit, dicit ordinem ad subiectum, cui proximè inhaeret, quod sit forma vel natura creata: ad suppositum autem naturae non alia ratione dicit habitudinem, nisi quatenus necesse est, illam naturam cui inhaerere ipsa debet, prius subsistere, vel sustentari, quam sustentare aliud: ergo gratia ex se non potest dicere connaturalem habitudinem ad illam naturam ut subsistentem in supposito increato, quia hoc valde extrinsecum est tali naturae, & per se minime necessarium ad inhaerentiam creatae gratiae, & formalem effectum eius. Vnde, si habitudo connaturalis praecise consideretur, potius dicendum est, sicut gratia creata intrinsece respicit naturam creatam, ita ex se contentam esse substantiam creatam talis naturae.

Habituali gratia conuenientissimum subiectum increatum, non item connaturale.

Posteriorem partem nostrae assertionis, probant, ad summum prioris opinionis argumenta, praesertim primum & tertium. Et res est adeo clara ut non indigeat probatione. Natura enim, licet sit inferioris ordinis à gratia, & ideo illam non possit ut sibi debitam tamen illa maxima perficitur, estque illi conuenientissima: ergo similiter gratiae creatae conuenientissimum esse est in persona increata, quamuis hoc etiam sit supra naturam eius. Imo ipsi etiam humanitati conuenientissima est substantia increata, & vnio ad Verbum, licet maxime distent: maiori igitur ratione gratiae creatae, quae ex se pertinet ad diuinum ordinem, aptissimum erit coniungi gratiae vnionis, & personae increatae, eo modo quo potest, scilicet media natura creata substantiali. Tandem est ratio generalis, quia, licet inferioribus non debeatur semper coniunctio ad superiora, tamen, si illis tribuatur, ea maxime perficiuntur, illisque optime quadrat & conuenit.

Ad posterioris rationis solutionem.

Vnde contra hanc partem non militat ratio pro alia parte facta, quia non repugnat aliquod suppositum non esse debitum alicui accidenti, & quod si in illo constituitur, optimum & perfectum statum, habeat. Quod in ipsis etiam facultatibus naturalibus animae vel corporis Christi videtur licet, nam intellectui creato non fuit debitum vel connaturale,

esse in Verbo Dei, & tamen optimum illi fuit esse in illo, & sic de aliis.

Argumenta prioris opinionis, si contra priorem partem nostrae sententiae fiant, facile expediri possunt. Ad primum distinguendum est de perfectione connaturali ac debita gratiae, & de supernaturali etiam ipsi gratiae creatae: priorem enim habere potest gratia extra Christum, quantum est de se, quamuis Deus statuerit nullam aequalem purae creaturae conferre: posteriorem vero fatemur habuisse non posse nisi in Christo, & huiusmodi sunt omnes, quae ibi numerantur, nam gratia creata ex se non ordinatur ad summam vnionem substantialem cum Deo, sed accidentaliter, ut per affectum, ac cognitionem, & sic de aliis. Ad secundum admitti potest, illas duas habitudines conueniri in praedicto sensu, scilicet, quia si subiecto debetur accidentis, etiam accidentis conuenienter erit in illo: non tamen conueniri necesse est in alio sensu, scilicet ut accidenti etiam debeatur tale subiectum, videntur namque debetur calor, & niui candor, non vero è conuerso. Ad tertium fatemur, illam perfectionem esse valde conuenientem gratiae creatae, sed tamen esse adeo excellentem, ut non possit illi esse connaturaliter debita, quia hoc ipso, quod forma creata est, licet diuini ordinis, non potest dicere habitudinem connaturalem ad personam increatam.

SECTIO IV.

Utrum praeter gratiam habituales fuerit anima Christi necessaria aliqua actualis gratia.

Suppono ex materia de gratia duplicem esse gratiam, scilicet habituales, de qua haecenus diximus, & dicemus plura in sequentibus: & actuales, quae in excitantem, & adiuuantem diuiditur. Sub qua diuisione omnes alias comprehendimus, & nomine adiuuantis intelligimus illud auxilium, quo Deus actus, & intus influit in opera gratiae: nomine vero excitantis, omnia alia auxilia supernaturalia comprehendimus, quibus Deus praenit, vel excitat semper ad bonum, vel à malo liberat, & custodit. Aduertendum enim secundo est, hanc gratiam actuales propter hoc duo esse posse necessariam, scilicet, vel ad operandum supernaturale bonum, vel ad vitandum malum, seu peccatum, ut ex doctrina de gratia constat. Ex qua etiam sumo, gratiam adiuuantem proprie explicatam dicto modo, ad actus naturales non requiri, quia illi cum concursu naturali efficiuntur: ad actus vero supernaturales in nobis est necessaria, quia: d illos indigemus altiori concursu, at vero gratia excitans ad utroque actus potest esse aliquo modo necessaria, vel vtilis iuxta varietatem, vel perfectionem, vel multitudinem actuum.

Dico ergo primo, tam necessaria fuit animae Christi ad supernaturales actus efficiendos gratia actualis adiuuans, sicut nobis. Haec conclusio quamuis non asseratur à Theologis, quia de hac re nihil expresse disputant, tamen suppositis principiis de gratia, est certa: & primo patet inductione, quis enim dubitet indignis intellectum animae Christi actuali auxilio supernaturali ad videndum Deum, & voluntatem ad amandum ex charitate? hoc autem auxilium vocamus gratiam adiuuantem. Ratio vero est, quia isti actus in se sunt supernaturales, & respectu animae Christi & potentiarum eius, etiam sunt supra illarum vires naturales, ergo concursus necessarius ad illos actus est supernaturalis, & secundum se, quam respectu illius, cui datur, hic autem concursus supernaturalis dicitur gratia adiuuans. Dicitur fortasse, per Verbi praesentiam, cui anima Christi & potentiae eius coniunctae sunt, satis suppleri & adiuuari naturalem defectum harum potentiarum, & ideo non ita esse necessariam illi animae gratiam adiuuantem.